

Eingin bíðitíð at fáa hjálpiamboð

— sigur Inger Juhlert, sum dagliga virkar fyri, at sjúk og brekað kunnu fáa hentleikar, so tey eru for fyrri at klára seg í gerandisdegnum

Orð og mynd
Dagný Joensen

A framsýningini, sum Telefonverkið skipaði fyri í farnu viku, var Inger Juhlert, ergoterapeutur og málsviðgerðari innan Sosialforvaltnin í Gentofte í Føroyum. Hon helt fyrilestur um hvørji hjálpiamboð vóru til at taka hjá pensionistum og brekaðum, og hvussu lógirnar í Danmark virka til hjálp og stuðul, so sjúk og brekað kunnu fáa sømilig kor í gerandisdegnum.

I Føroyum hava vit ikki beinleiðis reglur at ganga eftir, tað sýnir seg um peningaligan stuðul til eitt nú hjálptól innan teleútgerð, men í ávisum forum rindar Vanlukutryggingarráðið til hjálptól, to at stóða verður tikin í einstøku málunum.

Ráðgeving og hjálpiamboð miðstøð

Inger Juhlert sigur, at ein hjálpiamboð miðstøð er í Gentofte, sum ráðgevur og veitur stuðul til tey, sum hava hesi töluni fyri neyðini. Reglugerðir siga, tvørjar treytir skulu fylgjast í veitingini, og Inger Juhlert sigur okkum frá, hvørji arbeiðs- skir hon hevur og hvussu hon virkar í gerandisdegn- um, har hon hevur til upp- gávu at vitja tey sjúku og brekaðu, sum bøgva teima.

Onnur fólk taka sær av teimum, sum bøgva á ellis og røktarheimum, og hesi hevur hon bert samband við, um tey eftir óhapp ella sjúku, koma heim- aftur at bøgva ta sjúkra- húsviðgerð er av.

Undir Sosialforvaltning- en er hjálptól miðstøðin, sum í 1974, ta Bistands- lógin kom í gildi, bert var eitt depot (goymsla), men í 1979 varð víðkað til mið- støð við føstum framsyn- ingshølum, har fólk, sum hava tørv, kunnu vitja og fáa vegleiðing og stuðul, at finna just tey amboðini, sum einstaklingurin hevur brúk fyri.

Hjálpiamboð miðstøðin hevur eina deild av hjálpi- amboðum innan telefon útgerð, tað annast má, at just telefonin er hentleiki hjá veikum og sjúkum, sum bøgva heima.

Her kann upplýsast, at just framsýningin í Føroyum í hesum døgum, hevur ta útgerð, sum er til at taka, ta fólk eru brekaði á sjón, hoyrnu, talu ella røslu.

I samband við telefon útgerð, sigur Inger Juhlert frá fyrbrigðinum «Telefonkæden» í Dan- mark, sum er skipað á tann hátt, at ein miðstøð dagliga ringir til sjúk- lingar, sum bøgva heima, at vita hvussu tey hava tað, ella um tey tørva hjálp.

— Hetta er ein trygg- leiki fyri tann sjúka, at hann veit onkran at venda sær til, um okkurt óvæn- tað skuldi hent. Hann kann eisini sjálfur ringja til «Telefonkæden» alt samdøgrið.

Ein gomul kommuna

— I Gentofte Kommunu bøgva 67.000 fólk, harav 15.000 eru pensionistar og

11.000 avlamin og brek- aði.

— Hetta er tað vit í Dan- mark nevna eina «gamla» kommunu, har eldri fólk hevur buð síðan tey settu bøgva, sigur Inger Juhlert. Ta eru eisini nógv gomul og onnur oarbeiðsfør, sum skulu hava hjálp og stuðul í gerandisdegnum. Min uppgáva í Sosialforvalt- ningen er, sigur Inger, at vitja í heiminum hjá teim- um, sum bøgva heima og sum hava søkt um eitt- hvørt hjálptól.

Hvussu virkar hesin stovnur?

— Sum dømi kunnu vit siga, at ein eldri kona ella avarandi hennara hava vent sær til okkara, at fáa eitt ringitól til telefonina, ta konan ikki hoyrir van- liga telefonringing. Vit fara út at kanna málið, og við at tosa við konuna og eygleiða, hvussu um- hvørvið hennara er, kunnu vit kanska verða varug við, at hon t.d. ikki so væl megna at flyta seg í ibúð- ini, — at hon er eitt sindur lamin, umframt at hoyrnan bilar.

— Min uppgáva er so at vegleiða og siga konuni frá, at onnur hjálpiamboð eru til, so hon kann virka betri í gerandisdegnum, og sum kann veita henni tryggileika frameftir. Um tað er neyðugt at umvæla ibúðina, so umhvørvið situr betri til brekið á ein- staklinginum, so havi eg fasta avtalu við timbur- mann, snikkara, mürara o.s.fr., sum kunnu fáa hesi ting í rættlag.

Hevur hetta nakað við hjálptól innan telefonút- gerð at gera?

— I grundini er øll hjál- parveiting til sjúk og brekað undir einum í Sosialforvaltningen. Tað er av týðningi fyri tann sjúka ella brekaða, sum tørvar hjálp, at hetta verður gjørt beinanvegin. Ti er eingin bíðitíð, — bert umleið tveir dagar, eftir at vit hava fingið boð, hevur

tann brekaði tað honum tørvur.

Er einki loft fyri, hvussu nógv tit kunnu veita upp á standandi fót?

— I 1979, ta hjálpi- amboð miðstøðin varð stovnað, foru vit undir skrásetingarárbeiði, sum varð liðugt í 1980. Ta áasannaði myndugleik- arnir, at hetta arbeiðið var týðningarmikið, ta fólk kundu vera bøgvasandi heima, istaðin fyri at fara á ellis ella røktarheim, sum er ógvuliga kostunn- armikil postur á heilsuliga ókinum.

Adrenn henda skráset- ingin varð liðug, høvdu vit eitt avist búskaparligt loft, men hetta er tikið burtur aftur, og bert í forum, ta stórar umvæ- lingar skulu gerast í einum heimi, so sum at innleggja elevator ella trappulift, skal ein samráðing til mill- um málsviðgerðara og skrivstovustjóran í Sosial- forvaltningen.

Fyrirbyrgjandi arbeiði

I hvønn mun er tað gagn- ligt við hjálpiamboð mið- støð?

— Bert fyri at taka ókið, har eg virki dagliga, er tað av týðningi fyri tann sjúka, at fáa umstøðurnar lagaðar soleiðis, at sjúk- lingurin kann verða bøg- andi heima sum longest.

Hetta arbeiði er avgjørt gagnligt fyri tann ein- staka, eins og vit í tølum kunnu siggja, hvat tað hevur at siga, at ansingar- pláss á stovnum verða spard. Samstundis er tað eitt fyrirbyrgjandi arbeiði, at veita sjúklingum hjálpi- amboð, so tey gerast meira virkin enn tey hava møguleika fyri, um eingin hjálpiamboð vóru til at taka. Tað hevur eisini nógv at týða fyri sálárliga trivnaðin hjá ta einstaka,

Inger Juhlert: — Tað ræður um at veita hjálp til tey sum torva eithvørt hjálptól, sum skjótast.

— Bert tveir dagar eftir, at vit hava fingið boð, hevur viðkomandi fingið tað, sum hann hevur brúk fyri

at hann ikki skal biða onnur um tey mest van- ligu gerðarmalini, sum hann við slikum hentleik- um megna sjálfur.

Annað arbeiði í hesum viðfangi hjá okkum er at leita upp sjúklingar og brekaði, at vita hvussu stendur til, og her kunnu ábøtur gerast, to at fólk ikki beinleiðis noyðast á ansingartovnum, um tað visur seg, at tey ikki triv- ast so væl.

Dagstovnar

Hvat sipar tú til?

— Tað er ein sannroynd, at fólk sum eru sjúk og kanska bøgva einsamøll, kunnu kenna tað sum sálárligt trýst, at eingin kemur at vitja.

I Danmark eru nógv fólk, sum ikki hava sam- band við familju, ella sum kanska ongan góðan eiga.

Ta er bert heimahjálpin at tosa við, og hon er bert stutt tíðarskeið í heim- inum, og tann brekaði situr óvirkin tíðina, ta eingin er hjá viðkomandi.

I Danmark hava vit stovna Dagstovnar fyri sjúk, brekaði og pensio- nistar, sum hevur bött munandi um umstøðurnar hjá teimum sum bøgva einsamøll heima.

A dagstovninum kunnu tey gera eithvørt arbeiði, — alt eftir hvat tey eru for fyri. Annars er tað eisini gagnligt í sær sjálvum, at hittast og tosa um felags viðurskifti, sum tey eru partur av, hvør sær. Dag- stovnurin hevur eisini týðning, ta fólk her gerast meira virkin og fáa áhuga fyri øðrum, enn bert at sita hendur í favn heima.

Gjalda fólk fyri ymsu hjálparveitingarnar, sum tú hevur nevnt?

— Tað eru ávisar reglur at ganga eftir, um fólk skulu gjalda fyri hjálpi- amboð, umvæling av ibúðum og øðrum lutum í samband við sjúku og brek. Hetta verður gjørt í tann mun, og gjalda tey fyri hetta alt eftir hvussu búskaparliga stóða teirra er, sigur Inger Juhlert at enda.